

Zdzisław Zblewski

Od Redakcji

Pamięć i Sprawiedliwość 5/2 (10), 9-10

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Od Redakcji

Tematem wiodącym niniejszego numeru „Pamięci i Sprawiedliwości” są dzieje Polski „ludowej” w okresie 1956–1976. Mimo iż w ostatnich kilkunastu latach ukazało się sporo publikacji poświęconych zarówno „Polsce Gomułki”, jak i „Polsce Gierka”, to bez wątpienia tzw. środkowy PRL cieszył się do niedawna nieco mniejszym zainteresowaniem historyków aniżeli okres narodzin i rozkwitu dyktatury komunistycznej w Polsce (1944–1956), a także okres jej stopniowego rozkładu (1976–1989). Dlatego też przygotowując numer do druku zwróciliśmy się do trzech badaczy tej problematyki: Jerzego Eislera, Błażeja Brzostka i Marcina Zaremby z prośbą o scharakteryzowanie fundamentalnych – ich zdaniem – cech polskiej rzeczywistości lat 1956–1976 oraz sformułowanie podstawowych postulatów badawczych. Ich wypowiedzi zamieszczamy w dziale „Dwugłos”. Mamy nadzieję, że przedstawione propozycje interpretacyjne staną się początkiem szerszej dyskusji historycznej na temat dziejów Polski zarówno w okresie „małej stabilizacji”, jak i „wielkiego skoku gospodarczego”.

Do poszerzenia naszej wiedzy na temat historii Polski w latach 1956–1976 z pewnością przyczynią się artykuły zamieszczone w dziale „Studia”. Pierwsze dwa, autorstwa Doroty Gałaszewskiej-Chilczuk oraz Filipa Musiała i Jarosława Szarka, koncentrują się na działaniach różnych struktur aparatu władzy (w tym bezpieki) wobec dwóch ważnych instytucji katolickiego życia intelektualnego w Polsce: Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz krakowskiego „Tygodnika Powszechnego”. Dwie następne rozprawy stanowią ważne przyczynki do dziejów Instytutu Literackiego w Paryżu oraz Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa. W pierwszej z nich Paweł Ceranka przedstawił okoliczności zamieszczenia w 1962 r. w paryskiej „Kulturze” słynnego artykułu Witolda Jedlickiego *Chamy i Żydy*, opowiadającego o kulisach rywalizacji między partyjnymi frakcjami „puławian” i „natolińczyków” w połowie lat pięćdziesiątych XX w., w drugiej zaś Paweł Machcewicz opisał wieloletnią współpracę Władysława Bartoszewskiego z Rozgłosnią Polską RWE, a także zrekonstruował działania bezpieki zmierzające do jej przerwania. Dział zamyka opracowanie Krzysztofa Madeja poświęcone toczonej w okresie gomułkowskim walce z przestępczością gospodarczą, a także artykuł Konrada Rokickiego omawiający różnorodne działania SB wobec inteligencji w latach 1956–1968.

W dziale „Varia” zostało zamieszczonych sześć artykułów o bardzo zróżnicowanej tematyce. Dwa pierwsze koncentrują się na szeroko pojętej problematyce obozowej: rozprawa autorstwa Agnieszki Chyrek przybliży czytelnikom system numeracji i oznaczania więźniów obowiązujący w hitlerowskim obozie koncentracyjnym Stutthof, druga zaś, przygotowana przez Aleksandrę Arkusz, przedstawia losy Polaków internowanych w latach 1944–1949 w obozie NKWD w Borowiczach. W kolejnych tekstach Renata i Witold Gieszczyńscy zaprezentowali interesujące dane dotyczące powojennych losów Żydów na Warmii i Mazurach, a Dariusz Małyszek podjął próbę odtworzenia obrazu Narodowych Sił Zbrojnych zarówno w PRL, jak i na emigracji w latach 1945–1989. Dział zamykają teksty Aleksandra Goguna o wojnie partyzanckiej na Ukrainie podczas drugiej wojny światowej oraz Idesbalda Goddeerisa na temat genezy i głównych

kierunków działania Biura Koordynacyjnego NSZZ „Solidarność” w Brukseli w latach 1982–1989. Zakończenia obu artykułów zostaną zamieszczone w kolejnym numerze naszego periodyku.

Dziesiąty numer „Pamięci i Sprawiedliwości” zamyka dział „Recenzje i polemiki”. Zamieszczono w nim recenzje Piotra Cichorackiego z wydawnictwa źródłowego *Sprawcy klęski wrześniowej przed sądem historii*, Hanny Grzeszczuk-Brendel z książki Barbary Degen poświęconej prowadzonej przez nazistów eksterminacji osób psychicznie chorych na przykładzie zakładu w Branicach, a także Grzegorza Motyki z biografii autorstwa Wasyla Szpicera i Wołodymyra Moroza, poświęconej prowidnykowi (kierownikowi) OUN w Polsce w latach 1939–1940 Wołodymyrowi Tymczijowi. W dziale tym zamieszczono również polemikę Anny Grażyny Kister i Sławomira Poleszaka stanowiącą dalszy ciąg dyskusji wokół wydanej w ubiegłym roku książki A.G. Kister *Studium zniewolenia. Walka aparatu bezpieczeństwa z polskim zbrojnym podziemiem niepodległościowym na Lubelszczyźnie (1944–1947)*.

Zdzisław Zblewski